

Fotografija udeležencev posvetovanja pri ogledu mesta Gradačac

Tema naslednjega dne je bila "*Aktualna vprašanja arhivske teorije in prakse*". Dr. Miroslav Novak (*Pokrajinski arhiv Maribor*), je govoril o oblikovanju postopkov, vlogi in stanju v arhivskem strokovnem delu. Povedal je, da je bilo arhivsko delo v 20. stoletju usmerjeno v posameznika ali ožjo skupino ljudi, ki se je ukvarjala z vsemi procesi strokovne obdelave arhivskega gradiva. Takšen način dela je bil mogoč samo v manjših arhivskih ustanovah, v večjih pa je bilo potrebno uvesti drugačen pristop – postopke standardizacije, ki jih je možno preverjati. Pogoj za to pa niso le sistemi, ki nam pomagajo pri arhivskem strokovnem delu. Potrebno jih je izvajati tudi v okoljih, ki niso podprta z informacijskimi sistemi. Esaf Lević (*Arhiv Tuzelskega kantona*), je govoril o projektu digitalizacije dokumentov v njihovem arhivu, v sodelovanju s slovenskim podjetjem "Mikrografija" iz Novega mesta. Gre za prvi tovrstni projekt v Bosni in Hercegovini. Dr. Tufan Gündüz (*Univerza Ankara*), je spregovoril o značilnosti sidžila Tuzelskega kantona za preučevanje zgodovine v obdobju osmanskega cesarstva. Mag. Gašper Šmid in Žarko Štrumbl (*Arhiv Republike Slovenije*), sta posegla v obdobje 1992–2000, čas, ko je vojna na slovensko ozemlje pripeljala tudi bosanske šoloobvezne otroke. Evidentirala sta gradivo, povezano z izobraževanjem otrok iz Bosne in Hercegovine v Sloveniji.

V uradnem delu posvetovanja je bilo tako predstavljenih 33 referatov avtorjev iz različnih držav. Vsak od njih je na svojevrstni način pripomogel k razvoju arhivske stroke.

Dobra organizacija posvetovanja, reševanje strokovnih vprašanj ter prijaznost organizatorjev so dokaz za še eno uspešno izpeljano posvetovanje v Tuzli.

Katja Zupanič, Damjan Lindental

43. posvetovanje hrvaškega arhivističnega društva, Trogir, 15.–17. oktober 2008

Hrvaško arhivistično društvo je v sodelovanju z Državnim arhivom Split za svoje letošnje posvetovanje izbralo hotel Medena v Donjem Segetu, v neposredni bližini Trogirja. Prijetna okolica hotela je ponujala dobrodošlo sprostitev med posameznimi deli posvetovanja. Programska zasnova je določila krovno temo – Poklic arhivist, znotraj nje pa predstavitev referatov v okviru štirih podtem. Zadnji dan posvetovanja so izzvenele v nekaterih ugotovitvah in zaključkih za "okroglo mizo". Za potreben predah in splošno kulturno izobrazbo so gostitelji organizirali ogled Trogirja, zadnji dan pa namenili obisku Solina in Splita ter gostitelja posvetovanja, Državnega arhiva v Splitu.

Posvetovanje se je kot navadno začelo s pozdravnimi nagovori, v prvi vrsti seveda predsednice hrvaškega arhivističnega društva Deane Kovačec iz Hrvaškega državnega arhiva v Zagrebu, ravnateljice Državnega arhiva Split Nataše Bajić Žarko ter Branka Kaleba, načelnika oddelka za arhivsko dejavnost Uprave za zaščito kulturne dediščine pri Ministrstvu za kulturo Republike Hrvaške. Sledili so pozdravi nekaterih gostov iz drugih držav. Posvetovanja so se namreč udeležili tudi predstavniki arhivske stroke iz Bosne in Hercegovine, Črne gore, Madžarske, Nizozemske, Slavonije in Slovenije.

Uvodna tema prvega dne je bila standardizacija arhivske službe. Začetne misli je nanizala ravnateljica splitskega arhiva Nataša Bajić Žarko v referatu z naslovom *Arhivist kot poklic*, v katerem je preletela spreminjanje njegove vloge in identitete v zgodovini, od uradnika prek zgodovinarja do arhivista znanstvenika po letu 1945, čigar prva naloga je skrb za varovanje arhivskega gradiva. Ravnatelj Državnega arhiva Hrvaške v Zagrebu Stjepan Čosić je razmišljal o vlogi arhivista v digitalnem okolju in poudaril, da arhivisti z razvojem informacijske tehnologije potrebujejo vse več specialnih znanj za delo z digitalnimi zapisi ter navedel, da je hrvaški arhivski službi uspela ustvariti državno informacijsko mrežo, v katero so vključeni vsi državni arhivi ter veliko državnih institucij. O strokovnih kompetencah in o tem, kaj lahko pričakujemo in kaj moramo pričakovati od arhivista, je razpravljal Jozo Ivanović, pomočnik ravnatelja Hrvaškega državnega arhiva za arhivsko dejavnost in razvoj. Pri tem je opozoril na nujnost konkurenčnosti arhivov pri zagotavljanju hitre in vsem dostopne informacije. Nadaljeval je Tomislav Čepulić, prav tako iz Hrvaškega državnega arhiva, z razpravo o standardizaciji dela z arhivskim gradivom v digitalni obliki in opozoril na prednosti in slabosti tega gradiva in dela z njim ter na nujnost dopolnitve zakonodaje, da bi bila določena standardizacija pogovov za izro-

čitev, hrambo in uporabo digitalnega arhivskega gradiva. Temo je sklenila Pavica Antolović, pomočnica ravnatelja Hrvaškega državnega arhiva za finančno-pravno poslovanje, ki je predstavila nov način univerzitetnega in strokovnega študija na Hrvaškem (zakon o znanstvenem delu in izobraževanju iz l. 2003, dopolnjen l. 2004) ter s tem v povezavi drugačne dodatne strokovne nazive za vsako stopnjo izobraževanja (zakon o novih strokovnih nazivih je začel veljati 1. 1. 2008) in možnosti za zaposlovanje tovrstnih diplomantov v arhivih.

Na popoldanskem delu posvetovanja so predavatelji predstavili nekatere izkušnje iz arhivistike in arhivske prakse. Ivana Prgin iz Državnega arhiva v Zagrebu je poročala o 40. konferenci CITRE v Quebecu od 12.–17. novembra 2007, na kateri so razpravljali zlasti o sodelovanju med arhivi, knjižnicami in muzeji ter določili 9. junij za mednarodni arhivski dan. XVI. kongres arhivistov v Kuala Lumpurju od 21.–26. julija 2008 je predstavila Silvija Babić iz Hrvaškega državnega arhiva. Na kongresu je bilo 1.300 udeležencev iz 150 držav, med njimi, zanimivo, kar 60 odstotkov udeležencev ni bilo arhivistov, pač pa so bili strokovnjaki za informacijske znanosti. To jasno nakazuje, v katero smer gre sodobna arhivistika. Govorili so o pisarniškem poslovanju kot osnovi dobrega poslovanja javne uprave, veščinah in kompetencah arhivistov in vodij pisarn, tehnoloških smereh pri digitalizaciji, vseživljenjskem izobraževanju, o problematiki gospodarskih, znanstvenih in notarskih arhivov, novih arhivskih standardih za varstvo dokumentarnega in arhivskega gradiva pri ustvarjalcih itd. Izboljšave hrvaškega arhivskega programa ARHINET, ki je bil prvič predstavljen na posvetovanju v Karlovcu oktobra 2006, sta predstavila Vlatka Lemić iz Hrvaškega državnega arhiva v Zagrebu in Hrvoje Čabrajić iz Avicena Software, d.o.o., Split in poudarila uspešnost programa, saj se je v tem času poleg državnih arhivov vanj vključilo še okrog sto državnih ustanov in Univerza. Nizozemski gost Roelof Hol, glavni koordinator projekta za napredek hrvaške arhivske službe v okviru dvostranskega projekta MATRA, je predstavil nosilce štirih podprojektov (valorizacija, digitalizacija in zaščita arhivskega gradiva, vseživljenjsko izobraževanje), ti pa so na kratko orisali začetna dela pri posameznih projektih, katerih namen je izboljšanje organizacije in dejavnosti hrvaške arhivske službe. Dela pri projektih so stekla v letu 2006, končala pa naj bi se na konferenci v Dubrovniku leta 2009. Martina Kelava iz laboratorija za restavriranje in konserviranje ter Hrvoje Gržina iz fotolaboratorija Hrvaškega državnega arhiva sta predstavila delo poletne šole konserviranja fotografskega gradiva v Bratislavi. Tam je bilo največ govora o zaščiti fotografij. Opozorila sta tudi, da je treba digitalne fotografije hraniti v formatu TIFF, ne pa JPG. Luka Abrus iz podjetja

Microsoft Hrvatska je predstavil možnosti za obdelavo fotografskega gradiva z novimi microsoftovimi tehnologijami, programi Photosynth (na voljo je na internetu pod naslovom *Photosynth.net*) in Silverlight (Deep Zoom demo). Prvi omogoča izdelavo tridimenzionalnega prostora na osnovi več fotografij tega prostora z različnih lokacij, drugi pa zelo podroben vpogled v digitalni posnetek. Direktor Arhiva Tuzelskega kantona iz Bosne in Hercegovine Izet Šabotić je nanizal značilnosti in izkušnje standardizacije arhivske službe v Bosni in Hercegovini, zlasti neenotnost zakonskih predpisov za arhivsko dejavnost in nefunkcioniranje mednarodnih standardov. Siniša Parović in Bartul Bonačić iz podjetja Cygnus, d.o.o., ki ima svoj sedež v Splitu, sta orisala prihodnjo tehnologijo pri izdelavi spletnih strani WEB 3.0 in izkoriščanje moči socialnih mrež, ki jih tvorijo uporabniki interneta na osnovi skupnih interesov.

Dopoldanski del drugega dne je bil posvečen vseživljenjskemu izobraževanju arhivskih delavcev. Hrvoje Stancić, docent na oddelku za informacijske znanosti Filozofske fakultete v Zagrebu, je govoril o izzivih in tveganjih v prizadevanjih za ohranitev digitalne dediščine. V reševanje teh problemov se vključuje tudi oddelek za informacijske znanosti s svojimi študijskimi programi, ki že od leta 1986/87 ponujajo veliko študijskih predmetov s področja arhivistike in s tem omogočajo svojim diplomantom ustrezno strokovno izobrazbo za delo v arhivih. Predstavil je rezultate testiranja digitalnih zapisov (na CD-jih) Filozofske fakultete in podjetja Lek, ki so nastali v letih 2004–2005. Ugotovitve so skrb zbujujoče, saj se je pokazalo, da je bilo 12% le-teh popolnoma nečitljivih, pri večini pa so ugotovili večje ali manjše težave pri branju informacij. Prav zato, da bi skupno reševali probleme pri hrambi elektronskega gradiva, so se vključili v evropsko iniciativo Digital Preservation Europe. Branka Molnar iz Državnega arhiva v Zagrebu je podala sociološki pogled generacij delavcev od druge polovice 19. stoletja in jih primerjala z značilnostmi današnje mlade generacije, t. i. generacije Y, ki je zaživela v razvitem informacijskem svetu in nima takih težav z uvajanjem v nove tehnologije kot starejše. Marina Lohert iz leta 1998 ustanovljenega Urada za društva, družbene organizacije, klube, civilne iniciative ... pri hrvaški vladi je opozorila na velike probleme, ki jih imajo s tovrstnimi ustvarjalci, in izvirajo predvsem iz dejstva, da je to gradivo zasebna last. Lilijana Katičić iz podjetja INA je poročala o zgledni skrbi svojega podjetja za lastno arhivsko gradivo. Čeprav družbo sestavljajo tri enote in številne podružnice po vsej državi, vse gradivo zbirajo v centrali podjetja.

Sklepna četrtina posvetovanja je bila posvečena razglabljanjem o arhivski etiki in stroki. Tomislav Škrbić iz Državnega arhiva Sisak je v večinoma filo-

zofsko obarvanem prispevku razmišljal o vlogi in namenu arhivske službe ter s tem povezani etiki arhivista. Nadaljeval je Dražen Kušen iz Državnega arhiva v Osijeku in navajal, da smo arhivski delavci pri svojem delu dolžni upoštevati arhivski etični kodeks in veljavne zakone in predpise, ki urejajo našo dejavnost. Odgovornost za opravljeno delo je osebna odgovornost posameznega arhivista in kolektivna arhivske stroke. Kritično razmišljanje o tem, v kolikšni meri v resnici upoštevamo leta 1996 na XIII. mednarodnem kongresu v Pekingu sprejet arhivski etični kodeks je prispeval Zoran Stanković iz Državnega arhiva na Reki. Opozoril je, da hrvaški arhivski kodeks nima potrebnih elementov za t. i. samoregulacijo, saj doslej v arhivih še niso bili sprejeti konkretni ukrepi za upoštevanje tega dokumenta pri vsakodnevnem delu. V nadaljevanju je nanizal vse točke, ki naj bi jih vseboval ta kodeks za arhive. Živana Hedžbeli iz urada za občno upravo hrvaškega sabora in vlade se posvetovanja ni udeležila. Njen prispevek o vplivu etike na arhive je zgodovinski pregled položaja in vloge arhivov ter opozarja na razlike med etiko in zakonodajo. Srečanje sta končala Ana Holjevac Tuković in Ante Nazor iz leta 2004 ustanovljenega Hrvaškega spominsko-dokumentacijskega centra za zbiranje spominov na domovinsko vojno (Hrvatski memorijalno-dokumentacijski center

Domovinskog rata) z zanimivim prispevkom o pomenu in problematiki zbiranja ustnih virov, v katerem sta opozorila tudi na nujnost upoštevanja strogih etičnih načel pri zbiranju, še bolj pa pri uporabi ustnih virov.

Posvetovanje se je izteklo za okroglo mizo, na kateri so sodelovali Deana Kovačec (Hrvaški državni arhiv, predsednica HAD), Jozo Ivanović (Državni arhiv v Zagrebu), Ivan Medved (Državni arhiv v Slavonskem Brodu), Dražen Kušen (Državni arhiv v Osijeku), Hrvoje Staničić (Filozofska fakulteta v Zagrebu), Peter Pavel Klasinc (Mednarodni inštitut arhivskih znanosti v Trstu) in Darko Rubčić (Državni arhiv v Zagrebu). Govorili so o problematiki strokovnih nazivov v hrvaških arhivih, odnosu med klasično (klasični nosilci) in moderno arhivistiko (elektronski zapisi), novih znanjih v arhivistiki, ki jih zahtevajo sodobne tehnologije zapisov, problematiki študija arhivistike, pomenu arhivov v družbi in standardizaciji arhivskih znanj. V zaključkih so si zadali nalogo, da bodo pripravili nov pravilnik o napredovanju v arhivih, izdelali katalog arhivskih znanj in arhivski glosar ter poskrbeli za dodatno izobraževanje arhivistov.

Metka Nusdorfer Vuksanović